

AYDINLANMA 1923

CUMHURİYETİN AYDIN ORDUSUNUN YOLU

Mustafa Kemal ATATÜRK

“ Bir milleti, düştüğü herhangi bir felâketten kurtarmakla, bir milleti doğru yola yöneltmekte devlet adamlarının haiz olduğu büyük ehemmiyet, inkâr edilemez. Hattâ diyebiliriz ki, bugünü görmek, milleti idare edenlerin iffet ve namusu, vatanperverane millî gayreti ve bilhassa kişisel menfaatlerinden uzaklaşmaları sayesinde mümkün olmuştur. Fakat, bugün eriştiğimiz nokta, hakikî kurtuluş noktası değildir. Bu fikrimi izah edeyim : Bir milletin felâkete uğraması demek, o milletin hasta, hastalıklı olması demektir. Bu sebeple kurtuluş, toplumdaki hastalığı tespit ve tedavi etmekle elde edilir. Hastalığın tedavisi ilmî ve fennî bir tarzda olursa iyileşir; yoksa tersine hastalık devam edip gider ve tedavisi imkânsız bir hale gelir. Bîr toplumun hastalığı ne olabilir? Milleti millet yapan, ilerletip yükselten kuvvetler vardır: Fikir kuvvetleri ve sosyal kuvvetler... Fikirler mânâsız, mantıksız, boş sözlerle dolu olursa, o fikirler hastalıklıdır. Aynı şekilde sosyal hayat akıl ve mantıktan uzak, faydasız ve zararlı bir takım inançlar ve geleneklerle dolu olursa felce uğrar. Evvelâ işe fikrî ve sosyal kuvvetlerin kaynaklarını arıtmadan başlamak lâzımdır. Memleketi, milleti kurtarmak isteyenler için, vatanseverlik, temiz yüreklilik, fedakârlık gerekli olan özelliklerdendir. Fakat, bir toplumdaki hastalığı görmek, onu tedavi etmek, toplumu asrın gereklerine göre ilerletebilmek için, bu özelliklerin yanında ilim ve fen lâzımdır. İlim ve fenle ilgili teşebbüslerin faaliyet merkezi ise mekteptir. Bu sebeple mektep lâzımdır. Mektep adını hep beraber hürmetle, saygıyla analım! Mektep genç beyinlere, insanlığa hürmeti, millet ve memlekete sevgiyi, şerefî, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeyi düştüğü zaman onu kurtarmak için izlenmesi uygun olan en doğru yolu belletir. Memleket ve milleti kurtarmaya çalışanların, aynı zamanda mesleklerinde birer namuslu uzman ve birer çalışkan bilgin olmaları lâzımdır. Bunu temin eden mekteptir. Ancak bu şekilde her türlü teşebbüslerin mantikî neticelere erişmesi mümkün olur”¹.

“Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefe, gerçek mutluluğa ulaştırmak için iki orduya ihtiyaç vardır. Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri memleketin geleceğini yoğuran irfan ordusudur. Bu iki ordunun her ikisi de kıymetlidir, yücedir. Fakat bu iki ordudan hangisi daha değerlidir, hangisi bir diğerinden üstündür? Şüphesiz böyle bir tercih yapılamaz. Bu iki ordunun ikisi de hayatidir. Yalnız siz irfan ordusu mensupları, sizlere mensup olduğunuz ordunun değer ve yüceliğini anlatmak için şunu söyleyeyim ki sizler ölen ve öldüren birinci orduya, niçin öldüğünü öğreten bir orduya mensupsunuz.

Biz iki ordudan birincisine, vatan çiğnemeye gelen düşman karşısında kan akıtan birinci orduya -bütün dünya bilir, bütün dünya şahit oldu ki- pek mükemmelen sahibiz. Vatanın dört sene önce düştüğü büyük felaketten sonra, yoktan var olan bu ordu, vatani yok etmeye gelen bu düşmanı kutsal vatan toprağında boğup mahvetti. Yalnız bu orduya sahip olmakla, işimiz bitmiş, gayemiz bu ordunun zaferiyle son bulmuş değildir.

Bir millet, irfan ordusuna sahip olmadıkça savaş meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferin köklü sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuyla mümkündür. Bu ikinci ordu olmadan birinci ordunun elde ettiği kazanımlar sönük kalır. Milletimizi geçek mutluluğa, kurtuluşa ulaştırmak istiyorsak, bizi ölümden kurtaran ve hayata götüren bugünkü idare şeklimizin sonsuzluğunu istiyorsak, bir an önce büyük, kusursuz, nurlu bir irfan ordusuna sahip olmak zorunluluğunda bulunduğumuzu inkâr edemeyiz.

Eski idarelerin en büyük kötülüklerinden biri de irfan ordusuna layık olduğu önemi vermemeleridir. Eğer önem verilseydi, geleceği emanet ettiğimiz sizlere, gelecek kadar

AYDINLANMA 1923

güvenilir bir mevki verilmesi gerekirdi. Henüz üç dört senelik hayata sahip olan milli idaremizde irfan ordusu ile layık olduğu kadar ilgilenilememiştir. Fakat buradaki mecburiyeti milletin münevverleri olan sizler elbette ki daha iyi takdir edersiniz. Bütün kuvvetimizi yalnız cephede toplamaya mecbur olduğumuz bu kısa süre içinde tabiatıyla irfan ordusuyla gereğince meşgul olamadık. Lakin Cenab-ı Hakk'a şükürler olsun ki düşman karşısındaki aziz ordumuz için harcadığımız bütün emekler mutlu sonucunu verdi. Artık bundan sonra aynı kuvvet, aynı faaliyet, aynı istekle irfan ordusu için çalışacak ve birincide olduğu gibi bu ikinci ordudan dahi emeklerimizin, faaliyetlerimizin mutlu ve başarılı sonuçlarını aynı parlaklıkta elde edeceğiz.

Arkadaşlar, asker ordusu ile irfan ordusu arasındaki birliktelik ve alakayı belirtmek için şunu da ifade edeyim, kıymetli bir eserden ordunun ruhu kumanda heyetidir deniliyor. Hakikaten böyledir. Bir ordunun kıymeti kumanda heyetinin kıymeti ile ölçülür. Siz öğretmenler, sizler de irfan ordusunun kumanda heyetisiniz. Sizin ordunuzun kıymeti de sizlerin kıymetinizle ölçülecektir. İstiklal mücadelesinde üç dört senedir düşmanı topraklarımızda mahvetmek için yaptığımız savaşla ordunun ruhu olan kumanda heyeti değerlerinin yüksekliğini nasıl ispat etmişse, bundan sonra yapacağımız yenilikler milletimize bir karanlık gibi çöken genel cehaleti mağlup etmek savaşında da irfan ordusunun ruhu olan siz öğretmenlerin aynı yeteneği ortaya koyacağınıza eminim²”.

“Öğretmenler yeni nesli Cumhuriyet’in fedakar öğretmen ve eğitimcileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin değeri, sizin uzmanlığınız ve fedakarlığınız derecesiyle orantılı bulunacaktır. Cumhuriyet düşünce, bilgi ve beden yönünden güçlü ve yüksek seviyeli koruyucular ister. Yeni nesli bu nitelik ve yetenekte yetiştirmek, sizin elinizdedir. Üstün ödevinizin yerine getirilmesine yüksek çabalarla kendinizi adayacağınızdan hiç kuşum yoktur.

Ben,ulusal eğitim ve öğretimimizle ilgili görüşlerimi, çeşitli zamanlarda ve çeşitli imkanlardan yararlanarak söyledim. Gene de bu görüşlerimi birkaç sözcükte toplayarak yeniden söylemeyi yararsız görmüyorum.

Öğretmenler! Erkek ve kız çocuklarımızın eşit olarak ,bütün öğrenim basamaklarındaki eğitim ve öğrenimlerinin iş ilkesine dayanması önemlidir .Yurt çocukları, her öğrenim basamağında, tutumsal alanda yapıcı, etkili ve başarılı olacak biçimde donatılmalıdır. Ulusal törelerimiz, uygarlık ilkeleriyle ve özgür düşüncelerle geliştirilmeli, güçlendirilmelidir. Bu, çok önemlidir; özellikle dikkatinizi çekerim. Korkuya dayanan ahlak, bir erdem olmadıktan başka, güvenilir de değildir. Baylar, bu görüşümde sizin yüzde yüz benimle birlikte olduğunuzdan kuşum yoktur. Genel eğitim ve öğretim programımız da bu ilkeleri kapsamaktadır. Gene de biliyorsunuz ki, bu görüşlerin, bu programların kesin ve açık olması, çok önemli olmakla birlikte, yararlı ve verimli olabilmesi,onların, yeterli, anlayışlı ve fedakar öğretmenlerce okullarımızda çok büyük bir özen ve çaba ile uygulanmasına bağlıdır. İşte ,özellikle sizden rica edeceğim şey budur. Sizin başarınız, Cumhuriyetin başarısı olacaktır.

Arkadaşlar, yeni Türkiye'nin birkaç yıla sığdırdığı askerlik, siyaset ve yönetim alanlarındaki devrimler, sizin; sayın öğretmenler, sizin toplumda ve düşünce yaşamınızda yapacağınız devrimlerdeki başarınızla gerçekleşecektir. Hiçbir zaman unutmayın ki, Cumhuriyet sizden "*fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür*" nesiller ister³.

¹**AYNAKLAR**

1. Atatürk, M.K., 1922, Okulun Anlamı ve Görevi, MAD, sf. 8-9
2. Atatürk,M.K., 1923.Kütahya'da öğretmenlere hitabı, 2 Nisan 1923 Hakimiyeti Milliye
3. Atatürk,M.K., 1924. Muallimler Birliği Kongresi, 26 Ağustos, 1924 Hakimiyeti Milliye